SPRAWDZIAN · GEOGRAFIA

Sprawdzian z demografii i procesów społecznych **Grupa A**

Geografia: ludność świata i Polski, migracje, urbanizacja

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 23

10 zadań, 23 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Struktura wieku ludności, w której udział osób w wieku poprodukcyjnym przewyższa udział dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym, świadczy o:

(A) eksplozji demograficznej
(B) starzeniu się społeczeństwa
(C) wyżu demograficznym
(D) dodatnim przyroście naturalnym

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Ujemną wartość przyrostu naturalnego nazywamy:

(A) eksplozją demograficzną
(B) ubytkiem naturalnym
(C) starzeniem się społeczeństwa
(D) depopulacją migracyjną

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących zjawisk demograficznych:

1.	Eksplozja demograficzna dotyczy obecnie głównie krajów Europy Zachodniej.	**P**	**F**
2.	Saldo migracji to różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów.	**P**	**F**
3.	Migracja wahadłowa polega na regularnym, codziennym przemieszczaniu się między miejscem zamieszkania a miejscem pracy lub nauki.	**P**	**F**
4.	Depopulacja to długotrwały spadek liczby ludności danego obszaru.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń o procesach migracyjnych:

1.	Saldo migracji netto dodatnie (+) oznacza, że liczba emigrantów z danego kraju przewyższa liczbę imigrantów do tego kraju.	**P**	**F**
2.	Polska w XXI wieku jest jednocześnie krajem emigracji (do Europy Zachodniej) i imigracji (m.in. z Ukrainy i Białorusi).	**P**	**F**
3.	Migracje zarobkowe wykwalifikowanych pracowników z krajów rozwijających się do bogatych wywołują zjawisko tzw. drenażu mózgów (brain drain).	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj wskaźnik demograficzny do jego definicji.

1. Współczynnik dzietności	…	A. różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów w danym okresie
2. Przyrost naturalny	…	B. różnica między liczbą imigrantów a liczbą emigrantów
3. Saldo migracji	…	C. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn
4. Współczynnik feminizacji	…	D. średnia liczba dzieci, które urodziłaby kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Uzupełnij: (1) Ciągły pas aglomeracji miejskich tworzących ogromny zespół urbanistyczny to (1) _____ .
(2) Zjawisko starzenia się społeczeństwa polega na wzroście udziału osób w wieku (2) _____ .

(1) do wyboru: suburbia / metropolia / megalopolis / miasto globalne
(2) do wyboru: mobilnym / przedprodukcyjnym / poprodukcyjnym / produkcyjnym

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij pojęcie migracji wahadłowych (dojazdów do pracy) i wskaż jeden ich skutek dla obszarów podmiejskich dużych miast.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij pojęcie eksplozji demograficznej i podaj jeden region świata, w którym zjawisko to nadal występuje.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Wyjaśnij różnicę między urbanizacją a suburbanizacją. Podaj dwie konsekwencje suburbanizacji dla obszarów podmiejskich.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij pojęcie polityki pronatalistycznej państwa i podaj jeden przykład działania, jakie może podjąć rząd, aby zachęcić obywateli do posiadania większej liczby dzieci.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/geografia/demografia

Sprawdzian z demografii i procesów społecznych **Grupa B**

Geografia: ludność świata i Polski, migracje, urbanizacja

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 23

10 zadań, 23 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Proces przemieszczania się ludności ze wsi do miast, związany ze zmianą struktury zatrudnienia z rolniczej na pozarolniczą i wzrostem odsetka ludności miejskiej, nazywamy:

(A) urbanizacją
(B) suburbanizacją
(C) dezurbanizacją
(D) reurbanizacją

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Gentryfikacja to proces polegający na:

(A) wyludnianiu się centrów miast wskutek odpływu mieszkańców na przedmieścia, co prowadzi do degradacji starej zabudowy
(B) napływie zamożniejszych mieszkańców do zdegradowanych dzielnic, co prowadzi do ich modernizacji i wzrostu cen nieruchomości
(C) budowie wielkich osiedli blokowych na obrzeżach miast, co prowadzi do szybkiego wzrostu liczby ludności w strefie podmiejskiej
(D) przenoszeniu funkcji administracyjnych stolicy państwa do nowo zaprojektowanego miasta, np. z Rio de Janeiro do Brasílii

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń demograficznych:

1.	Niż demograficzny w Polsce z lat 90. XX w. jest dziś widoczny jako mała kohorta osób w wieku ~25-35 lat.	**P**	**F**
2.	Indie wyprzedziły Chiny pod względem liczby ludności około 1990 r.	**P**	**F**
3.	Współczynnik feminizacji w Polsce wynosi mniej niż 100 (więcej mężczyzn).	**P**	**F**
4.	Polityka jednego dziecka w Chinach (1980-2015) doprowadziła do nadmiaru kobiet w społeczeństwie.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń o piramidach wieku Polski:

1.	Feminizacja w grupie 0-17 lat wynosi poniżej 100 (więcej chłopców).	**P**	**F**
2.	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wzrosła między 2011 a 2021.	**P**	**F**
3.	Wyż powojenny w 2021 r. znajdował się w wieku przedprodukcyjnym.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Dopasuj rodzaj migracji do kryterium, według którego został wyróżniony.

1. migracja wewnętrzna	...	A. migracja na czas określony, zwykle związana z pracą sezonową
2. migracja zewnętrzna (międzynarodowa)	...	B. migracja w obrębie granic jednego kraju
3. migracja stała	...	C. migracja przekraczająca granice państwowe
4. migracja sezonowa	...	D. migracja związana z trwałą zmianą miejsca zamieszkania

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Uzupełnij: (1) Proces wyludniania się centrum miasta na rzecz przedmieść to (1) _____ . (2) Faza odwrotna, w której miasto znów rośnie (po wyludnieniu), to (2) _____ .

(1) do wyboru: gentryfikacja / industrializacja / konurbacja / suburbanizacja
(2) do wyboru: metropolizacja / dezurbanizacja / reurbanizacja / gentryfikacja

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Podaj dwa skutki starzenia się społeczeństwa dla gospodarki państwa i krótko uzasadnij każdy z nich.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, jakie wyzwania ekonomiczne i społeczne niesie za sobą starzenie się społeczeństwa dla systemu emerytalnego i rynku pracy w Polsce.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Przedstaw dwa zagrożenia ekonomiczno-społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństw krajów wysoko rozwiniętych (np. Japonii, Niemiec, Włoch).

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, skąd w polskiej piramidzie wieku biorą się niże i wyże demograficzne związane z II wojną światową.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/geografia/demografia

Sprawdzian z demografii i procesów społecznych

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **B**

3. (4 pkt) **1. F; 2. F; 3. P; 4. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. F; 2. P; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) megalopolis; (2) poprodukcyjnym** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Migracje wahadłowe polegają na regularnym, zwykle codziennym przemieszczaniu się ludzi między miejscem zamieszkania a miejscem pracy lub nauki, bez zmiany stałego miejsca zamieszkania — typowo między strefą podmiejską a centrum dużego miasta. Skutkiem tego zjawiska jest silne zatłoczenie dróg dojazdowych i systemu transportu publicznego w godzinach porannego i popołudniowego szczytu.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie: codzienne lub regularne przemieszczanie się ludności między miejscem zamieszkania a miejscem pracy/nauki, bez zmiany stałego miejsca zamieszkania (1 pkt) + wskazanie skutku, np. wzrost natężenia ruchu na drogach dojazdowych do miasta w godzinach szczytu (1 pkt). 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Eksplozja demograficzna to zjawisko gwałtownego wzrostu liczby ludności, wynikające z utrzymującego się wysokiego współczynnika urodzeń przy jednoczesnym spadku współczynnika zgonów. Obecnie zjawisko to nadal występuje w krajach Afryki Subsaharyjskiej, m.in. w Nigrze, Ugandzie czy Demokratycznej Republice Konga.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie pojęcia jako gwałtownego wzrostu liczby ludności wynikającego z wysokiego przyrostu naturalnego (1pkt) + poprawnie wskazany region (1pkt). Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Urbanizacja: napływ ludności ze wsi do miast i rozrost funkcji miejskich. Suburbanizacja: odpływ mieszkańców z centrum na obrzeża („rozlewanie się" miasta) – szukają tańszych działek i zieleni. Konsekwencje dla przedmieść: (1) intensywna zabudowa gruntów rolniczych i leśnych; (2) wzrost ruchu samochodowego i potrzeba rozbudowy infrastruktury drogowej.
Punktacja: Urbanizacja: wzrost liczby i obszaru miast, napływ ludności z obszarów wiejskich do miejskich (1 pkt). Suburbanizacja: przemieszczanie się ludności z centrum miast do stref podmiejskich, rozrost obszarów podmiejskich („rozlewanie się" miast) (1 pkt). Konsekwencje (2 z: wzrost ruchu samochodowego, presja na zabudowę gruntów rolnych, rosnące koszty infrastruktury podmiejskiej, degradacja krajobrazu, odpływ podatków z centrum – wskazane). 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Polityka pronatalistyczna to zespół działań podejmowanych przez państwo w celu zwiększenia liczby urodzeń i podniesienia współczynnika dzietności, zwykle w odpowiedzi na niski przyrost naturalny i starzenie się społeczeństwa. Przykładem takiego działania jest wprowadzenie regularnych świadczeń finansowych na każde dziecko (np. programów typu 500+/800+), które mają zmniejszyć obciążenie finansowe rodzin i zachęcić do decyzji o posiadaniu kolejnych dzieci.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie: polityka pronatalistyczna to zespół działań państwa mających na celu zwiększenie liczby urodzeń i podniesienie przyrostu naturalnego (1 pkt). Podanie konkretnego przykładu działania, np. świadczenia finansowe na dzieci, ulgi podatkowe dla rodzin, rozbudowa żłobków i przedszkoli, wydłużone urlopy rodzicielskie (1 pkt). Łącznie 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **B**

3. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

5. (4 pkt) **1–B, 2–C, 3–D, 4–A** — po 1 pkt za parę

6. (2 pkt) **(1) suburbanizacja; (2) reurbanizacja** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, rosną wydatki na emerytury i opiekę zdrowotną, bo przybywa osób starszych, a mniej osób odprowadza składki. Po drugie, kurczy się liczba osób w wieku produkcyjnym, co powoduje braki kadrowe i może hamować wzrost gospodarczy.
Punktacja: Każdy poprawny skutek z uzasadnieniem po 1 pkt, np. rosnące wydatki na emerytury i opiekę zdrowotną; spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i braki na rynku pracy. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Starzenie się społeczeństwa oznacza wzrost liczby osób pobierających świadczenia emerytalne przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym, co obniża relację liczby pracujących do emerytów i zagraża wypłacalności systemu emerytalnego opartego na bieżącym finansowaniu (repartycyjnego). Dla rynku pracy oznacza to niedobór pracowników w wielu branżach, co wymusza wydłużanie wieku emerytalnego, aktywizację zawodową seniorów lub zwiększenie imigracji zarobkowej.
Punktacja: Wyzwanie dla systemu emerytalnego - wzrost liczby świadczeniobiorców przy malejącej liczbie osób pracujących, spadek relacji liczby pracujących do emerytów, zagrożenie dla wypłacalności systemu (1pkt). Wyzwanie dla rynku pracy - niedobór pracowników, potrzeba wydłużania aktywności zawodowej lub zwiększania imigracji zarobkowej (1pkt). Maks 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: 1) Wzrost obciążenia systemu emerytalnego: malejąca liczba pracujących utrzymuje rosnącą liczbę emerytów, co grozi niewypłacalnością systemów emerytalnych lub koniecznością podnoszenia wieku emerytalnego/składek. 2) Niedobór siły roboczej w gospodarce — szczególnie w opiece zdrowotnej, gdzie zapotrzebowanie rośnie wraz z liczbą osób starszych — co skutkuje koniecznością importu pracowników lub spowolnieniem gospodarki.
Punktacja: Zagrożenie 1 (1 pkt) + zagrożenie 2 (1 pkt). Razem 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: W czasie wojny zawierano mniej małżeństw i rodziło się mniej dzieci, więc w piramidzie widać niż demograficzny. Zaraz po wojnie odłożone małżeństwa i narodziny dzieci nadrobiono, co dało wyż. Fale te są widoczne także w pokoleniach dzieci i wnuków, ale z czasem słabną.
Punktacja: W czasie wojny zawierano mniej małżeństw i rodziło się mniej dzieci – niż (1 pkt); po wojnie nastąpiła rekompensata, czyli nadrobienie odłożonych małżeństw i urodzeń – wyż (1 pkt). 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 23 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	21–23 pkt
dobry (4)	18–20 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	7–11 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/geografia/demografia**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.